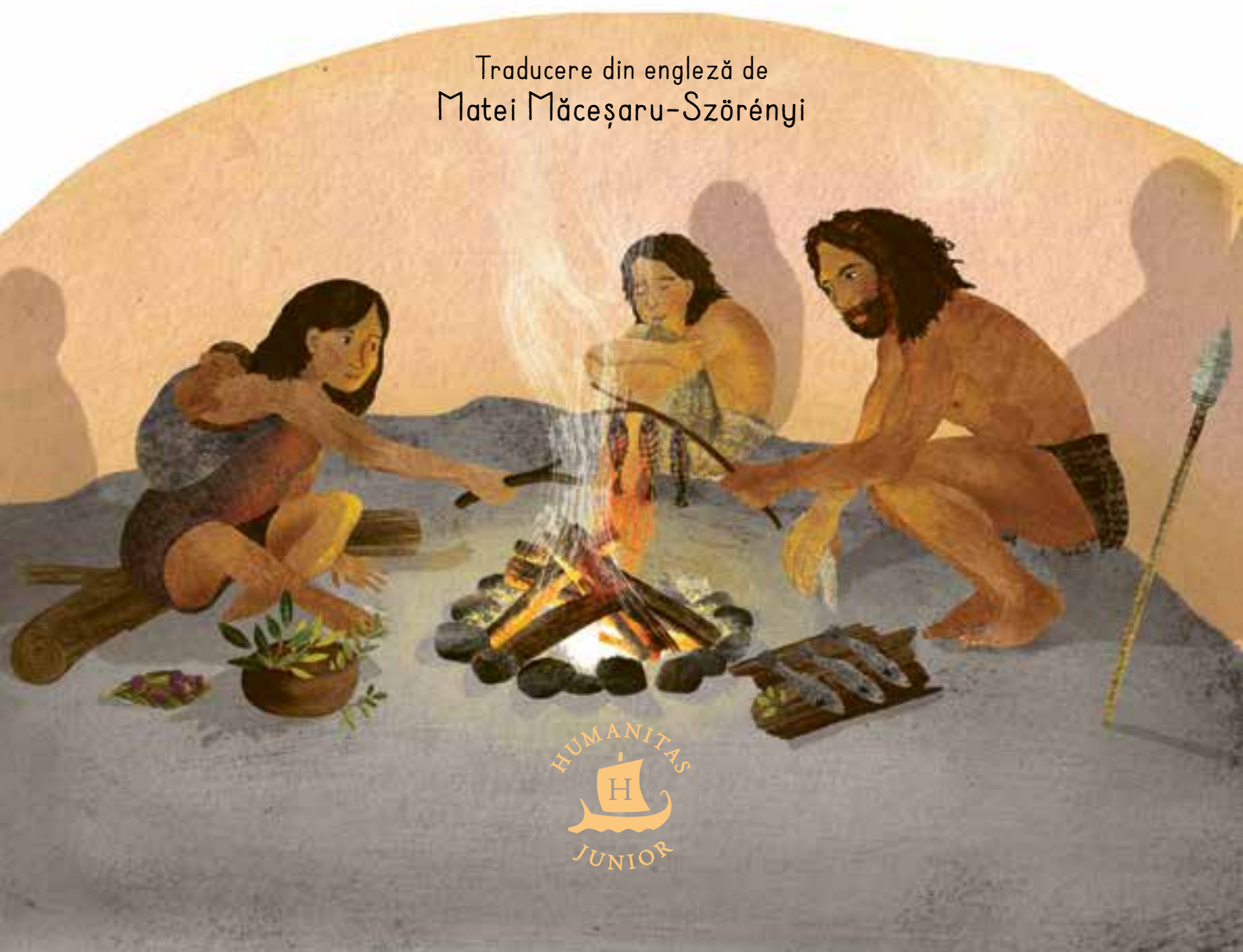

Michael Bright
Ilustrații de Hannah Bailey

CÂND AM DEVENIT OAMENI

Incredibila poveste a evoluției noastre

Traducere din engleză de
Matei Măceșaru-Szörényi

Redactor: Ana Alfianu
Tehnoredactor: Andreea Dobreci

Tipărit la

Michael Bright
*When We Became Humans:
Our Incredible Evolutionary Journey*
© 2019 Quarto Publishing plc
Text © 2019 Michael Bright
Illustrations © 2019 Hannah Bailey

© HUMANITAS, 2023, pentru prezenta versiune
în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Bright, Michael

Când am devenit oameni: incredibila poveste
a evoluției noastre / Michael Bright; il. de Hannah Bailey;
trad. din engleză de Matei Măceșaru-Szörényi. –

București: Humanitas, 2023

ISBN 978-973-50-8103-4

I. Bailey, Hannah (il.)

II. Măceșaru-Szörényi, Matei (trad.)

572

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

CUPRINS

Ce este acela un om?	4
Primii pași.....	6
Epoca hominizilor.....	8
Cum știm cine au fost strămoșii noștri?	10
În două picioare.....	12
Ardi, plimbărețul	13
Lucy și primele unelte.....	14
Făuritori de unelte.....	16
Meșterul.....	17
Avem foc!.....	18
Omul vertical	20
Un loc bun de trăit.....	22
Omul din Heidelberg.....	23
Neanderthalienii.....	24
La fel ca noi?	26
Oamenii moderni.....	28
Departate de Africa.....	30
Vânători inteligenți.....	32
O viață mai ușoară	34
La masă!.....	36
Cum ne-am statornicit	38
Alergând cu lupii.....	40
Sate, târguri și orașe.....	42
Negoțul	44
Îngrijiri medicale.....	46
Bijuterii, gablonțuri și farmece.....	48
Cum ne-am pus amprenta.....	50
Balsam pentru suflet	52
Uite cine vorbește.....	54
Cum am crescut ca oameni	56
„Hobbitul”, ultimul nostru văr	57
Ce urmează?.....	58
Arborele genealogic uman	60
Omul global.....	62
Index	64

CE ESTE ACELA UN OM?

Noi, oamenii, suntem unici. Cultivăm plante, creștem animale și facem comerț de-a lungul și de-a latul continentelor. Vorbim și scriem folosind limbaje complexe. Avem capacitatea de a face raționamente, explorăm și încercăm să înțelegem cum funcționează lumea. Creațiile noastre artistice, muzicale și literare surprind ceea ce vedem și auzim. Unelte sofisticate ne ajută să construim clădiri și să proiectăm mașinării complicate. Suntem capabili să explorăm cosmosul. Niciun alt animal nu este în stare de așa ceva. Cu toate acestea, ca și în cazul animalelor, începuturile evoluției noastre nu au fost spectaculoase. În această carte vom urmări călătoria pe care au făcut-o strămoșii noștri și schimbările prin care am trecut ca să devenim oameni.

Așadar, care este locul oamenilor?

Hominini

Chiar când credeai că cercetătorii au inventat îndeajuns de multe cuvinte pentru a descrie oamenii, iată încă unul. Oamenii și cele mai apropiate rude ale noastre se numesc hominini.

Hominizi

Oamenii sunt incluși și ei în grupa hominizilor sau a „maimuțelor antropoide”, o subcategorie a hominoidelor, care mai cuprinde urangutanii, gorilele, cimpanzeii, bonobo, dar nu și gibbonii.

Mamifere

Oamenii sunt mamifere.

Asemenea tuturor mamiferelor, oamenii au păr, iar bebelușii lor se hrănesc cu laptele matern, care conține toate acele lucruri bune de care are nevoie un copil care crește.

Primate

Oamenii sunt primat. Aceasta este o subcategorie de mamifere care cuprinde lemuri și loriși, pe de o parte, și tarsieri, maimuțe și hominoide (inclusiv oameni), pe de altă parte.

Haplorhini

Oamenii fac parte din subordnul Haplorhini („nasuri simple” în greacă), un grup care cuprinde maimuțele și hominoidele.

O diferență evidentă între maimuțe și hominoide este aceea că, spre deosebire de hominoide, majoritatea maimuțelor au cozi. E de-ajuns să ne uităm în oglindă ca să ne dăm seama că suntem hominoide.

Ce-i într-un nume?

Denumirea științifică a speciei oamenilor moderni este *Homo sapiens*, adică „ființă umană gânditoare”. În biologie, majoritatea viețuitoarelor au un nume alcătuit din două cuvinte. Aici *homo* – „om” este numele genului, iar *sapiens* – „gânditor” este numele speciei. În paginile următoare veți găsi nume formate din două cuvinte ale unora dintre strămoșii noștri, deși câteva vor include doar numele genului, astfel încât termenii să nu fie prea complicați.

PRIMI PAȘI

Cele mai vechi fosile de primat au aproximativ 65 de milioane de ani. Primatelor le-a evoluat din creaturi asemănătoare, dar mai primitive, care trăiau pe vremea când dinozaurii stăpâneau pământul. Acestea erau mici și trăiau în copaci ca să se ferească din calea lor.

Atenție, cad asteroizi!

În urmă cu aproximativ 66 de milioane de ani, un asteroid a lovit planeta noastră și a șters de pe fața pământului trei sferturi din faună, inclusiv dinozaurii. Asta înseamnă că doar un sfert dintre viețuitoare au supraviețuit. Printre acestea, primatelor timpurii. Pentru că mulți dintre rivalii și prădătorii lor dispăruseră, noile specii de primat au evoluat, iar una dintre acestea a fost strămoșul nostru direct.

Corpuri mici, creiere mari

Cei mai îndepărtați strămoși ai noștri primat semănau cu chițcanii de copac de astăzi; erau niște mamifere mici, asemănătoare cu rozătoarele, și se deplasau cu rapiditate prin pădurea tropicală. Chițcanii de copac au creierul relativ mare în raport cu corpul, astfel încât cele dintâi primat erau probabil destul de inteligente pentru mărimea lor.